

SANART 5. Uluslararası Sempozyum ve Sanat Etkinlikleri

Bildiri Önerisi

SOKAKLARDA SANAT

Zerrin İren Boynudelik

Buldukları mekanın bağlamına bağlı olarak sanat nesnesi olma özelliğini kazanabilecek nesnelerin olduğu kadar herhangi bir nesneye bu anlamı yükleyebilecek olası bağlamların yani mekanların sınırları da ortadan kalkmış görünmektedir. Belki de artık, nesne ve mekan/bağlam ilişkisini tartışmak yerine, sanat nesnesi veya sanatın artık bir süreç olarak görülmesi gereken günümüzde, bu sürecin önemli bir başka yanını, izleyici yanını dikkate alarak, sanatçı ve izleyicinin hangi süreç içinde ve nasıl bir etkileşim ile karşı karşıya geldiklerini değerlendirmek gerekmektedir.

Son 25-30 yıldır *kamusal alanda sanat* tanımı genellikle günlük hayatın yoğun olduğu ve kamuya ait olan açık veya kapalı alanlardaki heykel ya da enstalasyonları anlatmakta idi. Söz konusu süre içinde özellikle Batı'da pek çok kez kamu alanlarına ve hatta kamunun dolaylı desteği (vergileri gibi) ile yerleştirilen bu eserlerin estetik değeri ve hatta gerekliliği tartışılmıştı. Bu tartışmalar, kamusal alanlarda kamuya yaklaşma politikalarına (niyetlere) rağmen izleyicinin dışarıda bırakıldığı ve hemen her zaman arada büyük boşlukların kaldığı anlamına gelmektedir. *Kamusal alanlarda kamu için/kamu ile üretmek* ise, özellikle sanatçı-sanat nesnesi (eğer olacak ise) ve izleyici arasındaki boşluğu ortadan kaldıracak, bir anlamda sanatın demokratikleşmesini sağlayabilecek tek yol gibi görünmektedir.

Bu bağlamda:

1. Kamunun sanat sürecine nasıl katıldığı, süreci veya sonucu nasıl sahiplendiği veya sahiplenebileceği,
2. Bu sürecin belli bir kesimin konusu ya da karakteri mi olduğu,
3. Bu süreci belirleyen temel noktanın artık bir anlamda katılımcı olan izleyicinin mi yoksa sanatçının mı belirliyor olduğu,
4. Bu süreç içinde izleyici ve sanatçının ilişkisinin ne olabileceği,
5. Sürecin içeriğinin ne olabileceği,
6. Sürecin, sanatın demokratikleşmesine katkısının neler olabileceği,
7. Popüler olmayan bir sanat sürecinin var olup olamayacağı,
8. Bu noktada sanat kurumlarının işlevlerinin artık nasıl tanımlanabileceği
9. Bu sürecin performansdan nasıl ayırd edilebileceği,

Sorularına yanıt bulunmaya çalışılacaktır.

Ana hatları yukarıda kısaca belirtilen bu çalışma, sanatın izleyicisi ile birlikte oluşturulma sürecinin en önemli örneklerinden birisi olan *kamusal alanlarda sanat üretme sürecinin* tarihi arka plan ve teorik temeller bağlamında ele alındıktan sonra son yıllarda İstanbul'da etkinlik gösteren *ODA Projesi* bağlamında örneklenmesini amaçlamaktadır.

Oda Projesi:

1997 yılında Özge Açıkkol, Seçil Yersel ve Güneş Savaş tarafından Galata'da başlatılan proje, 2001 yılından itibaren Proje 4L desteği ile Gültepe'de de faaliyet göstermeye başlamıştır.

Galata'da birbiri peşine sıralanmış üç oda binalar tarafından çevrelenmiş bir avluya giriş seviyesinde bakmaktadır. Bu konumu odaların her birinin dışı açık olması daha doğrusu dışarı tarafından kolaylıkla izlenebilir olmasına neden olmaktadır. Üç odadan ortadaki zaman içinde sanatçıların özel kullanımından çıkarılarak, giriş seviyesindeki Fransız balkonu ile avluya açılır ve bu anlamda içerisi ve dışarı arasındaki ilişki farklı bir biçimde kullanılmaya başlanır. Odanın (odaların) olduğu Galata semti, daha çok düşük gelir ve eğitim düzeyinden olan ve çoğu Doğu ya da Karadeniz Bölgesi'nden çok çocuklu ailelerin oluşturduğu bir sosyal yapı gösterir.

Odanın bu dışı açılması öncelikle çocuklar ile ilişki kurulmasına yardım etmiş, sanatçılar mahalle çocukları ile düzenli resim çalışmaları ve kent gezileri yapmaya başlamışlardır. İlk aşamada daha kolay kurulan bu düzeydeki ilişki zaman içinde bu çocukların önce anneleri daha sonra da kısmen babaları ile de kurulmuş ve burada yapılan etkinlikler yöre halkı tarafından *izlenebilir eğlenceler* değil ama bizzat içinde bulunulabilecek etkinlikler olarak algılanmaya başlanmıştır. Sanatçılar zaman içinde bu odaya değişik disiplinlerden başka sanatçıları da davet etmişler; önce *Oda: Bir Sergi Mekanı* (Hale Tenger, Serkan Özkaya, Selim Birsal, Seçil Yersel, Özge Açıkkol katılmıştır) daha sonra da *Oda'da Bir Gün* (Serkan Özkaya, Aydan Murtezaoğlu, Seçil Yersel, Özge Açıkkol, Güneş Savaş, Naz Erayda, Denis Tricot, Fabrice Charles, Erik Göngrich, Nadi Güler katılmıştır) projeleri gerçekleştirilmiş, tüm bu etkinliklerde öncelikle çocuklar olmak üzere *Galata Mahallesi Şahkulu Sokak 39/1 Kuledibi* adresi sakinleri etkin olarak rol almışlardır.

Proje 4 L (Güncel Sanat Projesi) katkıları ve desteği ile grup 2001'de Gültepe semtinde bir ev kiralamış, burada da Galata semtine benzer pratikler oluşturmaya çalışmıştır. Ancak görünen odur ki birbirinden sosyo-politik ve ekonomik olarak farklılık gösteren iki semtin projeye yaklaşımı önemli farklar göstermektedir. İlkinde var olan kolay teslimiyet ve sıcak ilişkiler ikinci pratikte pek kolay kurulamamıştır. İkinci deneyim daha dirençli ve sınırlı gelişmektedir. Bu da muhtemelen projenin yeniden sorgulanmasını gerekli kılacaktır.

Oda Projesi, Kasım 2000'da Ankara'da düzenlenen Genç Sanat III sergisine katılmış, 29 Mart – 29 Haziran 2002 tarihleri arasında ise Kore'de düzenlenen Gwangju Bienali'nin Proje 1 bölümüne katılacaktır.

Oda Projesi, kamusal alanda, kamu ile birlikte sanatsal işler üretmek anlamında Türkiye'deki en uzun soluklu ve zaman içinde oluşan interaktif oluşumlara ve değişimlere açık olmuş olan bir projedir. Bu proje bağlamında kamusal projelerin, projenin her iki yanında bulunanlar için olumlu ya da olumsuz katkıları ya da etkilerini örneklemek ve tartışmak mümkün görünmektedir.

Bu çalışmanın da başlıca amacı bu örnek durumdan yola çıkarak kamunun ve kamu ile birlikte üretilen işlerin (süreçlerin) tartışılması olacaktır.

ÖZGEÇMİŞ

ZERRİN İREN BOYNUDELİK

Adres : Yıldız Caddesi No: 50 / 19

Beşiktaş / İstanbul

Tel : 0212 261 65 04

E-posta : ziren@superonline.com

EĞİTİM

- 1999 İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı, Sanat Tarihi Programı'nda Doktora tezini savundu
Tez Konusu: **“1986-1996 Tarihleri Arasında İstanbul'da Düzenlenen ve Mekanları ile Doğrudan İlişki Kuran Sergiler”**
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Afife Batur
Jüri : Prof.Dr. Jale Erzen, Prof. Tomur Atagök, Prof. Dr. Semra Ögel, Prof. Dr. Atilla Yücel
- 1992 İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Sanat Tarihi Bilim Dalı'nda Yüksek Lisansını tamamladı.
Tez konusu: **“1980-1992 Tarihleri Arasında İstanbul Yapılarında Tarihsel Biçim Kullanımı Üzerine Analitik Bir Çalışma”**
Tez Danışmanı : Prof. Dr. Afife Batur
Jüri: Prof. Dr. Semra Germaner, Prof. Dr. Günkut Akın
- 1991 Mimar Sinan Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü'den mezun
- 1983 Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü'nden (Sosyal Bilimler - Felsefe Programı) mezun
- 1976 İstanbul Yıldız Koleji, Edebiyat Bölümünden mezun

İŞ DENEYİMLERİ

- 2001-2002 Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Ana Sanat Dalı Yüksek Lisans Program Sorumlusu
- 1999-2002 Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Sanat Bölümü Bölüm Başkan Yardımcısı
- 1998-2002 Yıldız Teknik Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi Sanat Bölümü Öğretim Görevlisi
- 1993-1998 Mimar Sinan Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Görevlisi
- 1991-1994 İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Kültür İşleri Daire Başkanlığı, Atatürk Kitaplığı Program Koordinatörü